

แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

มหาสารคาม เขต 2

Guidelines for the Development of Learning Resources in School Under Maha Sarakham

Primary Educational Service Area Office 2

นวภัทร แสงท้าว¹ จำเนียร พลหาญ² และวรวรรณ อุบลเลิศ³

Nawapat Sanghaow¹, Chumnian Pollham² and Worrawan Ubonlert³

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2,3}

Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University^{1,2,3}

Corresponding author E-mail: Nawapatsang@gmail.com¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่หัวหน้างานอาคารสถานที่ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 426 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม การปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยรวมมีระดับผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนา และใช้แหล่งเรียนรู้ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความพร้อม และสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม ให้มีความพร้อม และเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมใช้แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหา และร่วมกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ทั้งภายใน ภายนอกสถานศึกษา ตามความสนใจ และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียน ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง และสนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ให้สามารถนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ความสำคัญ: แนวทาง; การพัฒนาแหล่งเรียนรู้; โรงเรียนประถมศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the results of the implementation of the strategies for the development of learning resources in educational institutions under Maha Sarakham primary educational service area office 2. and 2) study the guidelines for the development of learning resources in educational institutions under Maha Sarakham primary educational service area office 2. The sample group consisted director, the teacher that who serves as head of the building and chairman of Basic Education Board of the academic year 2018 about 142 schools 426 peoples selected through the stratified random sampling. The research instruments consisted questionnaire for implementation of guidelines for developing learning resources. The statistics used data analysis are percentage, average, and standard deviation.

The results of the research were as follows:

1. Level of compliance with the guidelines for the development of learning resources in educational institutions, there is a high level of practice and every part is high level. followed by in the development of activities that promote the use of learning resources human resource development to promote the organization and use of learning resources and information technology system development respectively.

2. The guidelines for the development of learning resources in educational institutions are personnel development for knowledge. ability to develop and use learning resources develop learning resources information technology to be ready and able to use efficiently. developing buildings, locations, and environments to be ready and conducive to learning management that promotes a variety of learning resources encourage learners to seek and participate in activities in other learning sources, both inside and outside the school, according to their interests. and allowing students to participate in designing activities that enable them to actually do it themselves and encouraging stakeholders to participate in evaluating the use of learning resources to be the information in the development of learning resources so that they can be used to organize effective learning activities.

Keywords: Guidelines; Development learning resources; Primary School

บทนำ

ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า สิ่งสำคัญ คือ การพัฒนาประชากรให้มีความรู้ความสามารถที่จะนำพาประเทศให้ มีศักยภาพแข่งขันได้ในกระแสโลกาภิวัตน์ การสร้างฐานความรู้ให้เป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างรู้เท่าทันยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคน และสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ ดังนั้น การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป้าหมาย

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง แต่พบว่าการศึกษาในประเทศไทยยังพบปัญหามากมาย ถ้าพิจารณาในภาพรวมในด้านตัวผู้เรียน กระบวนการเรียน ผลการเรียนรู้ พฤติกรรมของผู้เรียน ยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร

การดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา นับเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งในการบริหารวิชาการในสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตระหนักถึงความสำคัญ จำเป็นจึงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

ดังกล่าวจึงกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งนำไปเป็นแนวปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 4 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, น. 7)

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้แต่ละด้าน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจาก ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ซึ่งเป็นบุคลากรหลักในสถานศึกษา จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีความตระหนักและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างจริงจัง รวมทั้ง บุคลากรทั้ง 2 กลุ่ม ควรมีมุมมอง มีทัศนคติ หรือมีความคิดเห็นต่อสภาพหรือปัญหาการดำเนินงานที่สอดคล้อง และเป็นไปในแนวทางเดียวกันซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ แต่จากการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ซึ่งมีตำแหน่งหรือบทบาทหน้าที่แตกต่างกันนั้น มักมีความคิดเห็นต่อสภาพหรือปัญหาการดำเนินงานหลายด้านแตกต่างกัน เช่น ผลการศึกษาของ มุกดาร์กซ์ ปาสาบุตร (2555, น. 157 - 167) ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนอกจาก ตำแหน่งของบุคลากรแล้วขนาดสถานศึกษา ซึ่งจำแนกตามจำนวนนักเรียน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่อาจส่งผลให้เกิดความแตกต่างในด้านความคิดเห็นที่มีต่อสภาพหรือปัญหาการดำเนินงานด้วยเช่นกัน โดยมีงานวิจัยที่สนับสนุนข้อสันนิษฐานนี้ เช่น ผลการศึกษาของ อติพันธ์ อมาตยคง (2552, น. 96 -104) ที่ศึกษาพบว่า การจัด การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาเมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ และภารกิจ ในด้านการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัด รวม 225 แห่ง จำแนกเป็น 3 ขนาดตามกฎกระทรวง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 2) ประกอบด้วย สถานศึกษาขนาดเล็ก ที่มีจำนวนนักเรียน ไม่เกิน 120 คน จำนวน 139 โรง สถานศึกษาขนาดกลาง ที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 - 300 คน จำนวน 75 โรง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีจำนวนนักเรียนเกินกว่า 301 คนขึ้นไป จำนวน 11 แห่ง และจากการศึกษาผลการประเมินคุณภาพ ในปีการศึกษา 2554 ที่ผ่านมานั้น พบว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 มีผลการดำเนินงานหลายประการ ที่บ่งชี้ถึง ประสิทธิภาพของการบริหารวิชาการในสถานศึกษาว่าอยู่ในระดับ ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ผลการประเมินตามคำรับรองปฏิบัติราชการ ประจำปี 2554 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ อยู่ในระดับดี (คะแนน 2.00) จากคะแนนเต็ม 4 มีการปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ใน ระดับดีมาก (คะแนน 3.00) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขยาย โอกาสทางการศึกษา อยู่ในระดับดีมาก (คะแนน 3.00) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา อยู่ในระดับดี (คะแนน 2.00) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2, 2555, น. 15) จากข้อมูลสารสนเทศข้างต้น บ่งชี้ว่าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 จำเป็นต้องมีการเร่งรัดและพัฒนาคุณภาพ การบริหารจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคุณภาพ ด้านการบริหารวิชาการในสถานศึกษา และในการบริหารวิชาการนั้น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เป็นกิจกรรมสำคัญประการหนึ่งที่บุคลากร ในสถานศึกษาทุกคนจะต้องตระหนักและเห็นคุณค่า รวมทั้งร่วมกัน พัฒนาอย่างเป็นระบบ จริงจังและต่อเนื่องทั้งทางตรง และทางอ้อม เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นบุคคลแห่ง การเรียนรู้ แต่ปัจจุบันยังขาดข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญเกี่ยวกับการผล การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัย จึงสนใจทำการวิจัย เรื่อง แนวทาง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อได้ข้อมูลสารสนเทศ

ที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องในการนำไปใช้วางแผน กำหนดนโยบาย หรือแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 และนำไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวางในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่หัวหน้างานอาคารสถานที่ของโรงเรียน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 225 โรงเรียน จำนวน 675 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่หัวหน้างานอาคารสถานที่ของโรงเรียน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 142 โรงเรียน จำนวน 426 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan

1.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่หัวหน้างานอาคารสถานที่ของโรงเรียน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 1 โรงเรียน ขนาดกลาง 1 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน รวม 3 โรงเรียน 9 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่หัวหน้างานอาคารสถานที่ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 142 โรงเรียน จำนวน 426 คน

เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถามการปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในการขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บข้อมูลโดยการสอบถามผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่

หัวหน้างานอาคารสถานที่ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาเดียวกันที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. การจัดเก็บแบบสอบถาม หลังจากได้ส่งหนังสือขอ
ความร่วมมือตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย พร้อมแบบสอบถาม
เพื่อการวิจัย ถึงสถานศึกษาที่มีกลุ่มตัวอย่างแล้วประมาณ 15 วัน
สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่งแบบสอบถามคืนมาที่สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 และโรงเรียน
บ้านเปือยดอนม่น้ำ ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่ผู้วิจัยทำงาน

4. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ วิเคราะห์
และสรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
ในสถานศึกษาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard
Deviation

ตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนที่ทำหน้าที่หัวหน้างานอาคาร
สถานที่และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
เขต 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 142 โรงเรียน จำนวน 426 คน

เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถามการปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในการขอ
ความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูล
จากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก
(In-depth Interview) โดยใช้ข้อคำถามในตอนต้นที่ 3 ของแบบสอบถาม
กับผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนที่ทำหน้าที่หัวหน้างานอาคารสถานที่
และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษา
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษา ขนาดละ 1 โรงเรียน เพื่อขอรับ
ความคิดเห็นและแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3. ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

จากการสัมภาษณ์โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
กับผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนที่ทำหน้าที่หัวหน้างานอาคารสถานที่
และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษา
ตามขนาดของสถานศึกษา ขนาดละ 1 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดย
ใช้ค่าความถี่ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
เขต 2

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนา
แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

รายการ	$\bar{X}$	SD.	ระดับผล การปฏิบัติ
1. ด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อ ส่งเสริมการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้	4.43	0.67	มาก
2. ด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยี สารสนเทศ	4.10	0.62	มาก
3. ด้านการพัฒนาอาคารสถานที่และ สภาพแวดล้อม	4.50	0.59	มาก
4. ด้านการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริม ใช้แหล่งเรียนรู้	4.48	0.58	มาก
โดยรวม	4.38	0.62	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยรวมมีผลการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก และทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาคู่มือการเพื่อส่งเสริมการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยรวมมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดเล็ก ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้แก่ 1) การพัฒนาคู่มือการให้มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ 2) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความพร้อมและสามารถ ใช้การได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) พัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้มีความพร้อมและเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมใช้แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย 4) ส่งเสริม ให้ผู้เรียนแสวงหาและร่วมกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาตามความสนใจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมออกแบบกิจกรรมในการปฏิบัติจริงด้วยตนเองโดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และ 5) สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาสรุปและอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวม มีระดับผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาคู่มือการเพื่อส่งเสริมการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อ

จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดเล็ก ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ระดมสรรพกำลังด้านทรัพยากรภายในสถานศึกษาและชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างกว้างขวาง มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาและร่วมกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ทั้งภายใน ภายนอกสถานศึกษาตามความสนใจ มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และจัดให้บริการแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา โดยจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนส่งเสริมการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีเป้าหมายสำคัญ คือเพื่อให้โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ประโยชน์ได้อย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างคุณลักษณะของนักเรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัด และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยผู้สอน และผู้เรียนจะต้องช่วยกันออกแบบ และพัฒนากิจกรรมที่ใช้ในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน การศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในสถานศึกษาร่วมกัน เพื่อให้สามารถนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสถานศึกษาต้องดำเนินการให้เป็นรูปธรรมชัดเจนครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาคู่มือการเพื่อส่งเสริมการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, น. 7 - 12) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรหมณี เสี่ยงบุญ (2553, น. 117 - 120) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านหนองบัวคู อำเภอนาดูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ทำให้บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ดีขึ้น ครู นักเรียน ได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่า รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ และอดิพนธ์ อมาตยคง (2552, น. 96 - 104)

ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามอยู่ในระดับมาก โดยจำแนกตามสังกัดของสถานศึกษา ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อแยกตามขนาดของสถานศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว คือ การนำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ไปใช้ในสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาโดยจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษา และ กนก บุตรวงศ์ (2548, น. 47 - 52) ได้ศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอหนองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 จังหวัดขอนแก่นมีความต้องการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวม และรายด้าน มีความต้องการอยู่ในระดับมากเช่น ห้องสมุดโรงเรียนมีหนังสือไม่เพียงพอต่อการให้บริการห้องปฏิบัติการต่าง ๆ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2554 กำหนดให้ครูจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ชี้แนะ ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้ช่วยเหลือ สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากสื่อ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องให้ผู้เรียนนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน ทำให้ทราบความต้องการจำเป็นว่าแหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน บุคลากรในโรงเรียนทุกคน กรรมการสถานศึกษา ชุมชน ต้องปรับปรุงอย่างเร่งด่วน คือ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ เกิดความรู้อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง และต่อเนื่องตลอดเวลา

2. แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม เขต 2 ได้แก่ 1) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ 2) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความพร้อมและสามารถใช้การได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) พัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้มีความพร้อมและเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาและร่วมกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาตามความสนใจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมออกแบบกิจกรรมในการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง

โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และ 5) สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธ วงษ์ปญญา (2548, น. 50 - 52) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอโกสุมพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จังหวัดมหาสารคาม พบว่า สถานศึกษามีความต้องการด้านการสนับสนุน และส่งเสริมวิชาการ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก คือ ศูนย์วิทยบริการ สวนสุขภาพ นันทนาการและอินเทอร์เน็ต ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนบุคลากรในโรงเรียนทุกคน กรรมการสถานศึกษา ชุมชน จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานจึงต้องใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านแหล่งเรียนรู้ตามสภาพความพร้อมภาระหน้าที่ที่ระดมสรรพกำลังจากองค์กรเอกชนมาช่วยพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ยังขาดแคลน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน และปริญญา ไตรพรหม (2552, น. 78 - 85) ที่ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่าแนวทางการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาที่ได้พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน แนวทางดำเนินงานมี 3 ขั้นตอนคือ การวางแผนแนวทางการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ การติดตามประเมินผล และรายงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อแนวทางการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมจะนำไปเป็นแนวทางการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้เพื่อเป็น

แหล่งสืบค้นองค์ความรู้ของครู และนักเรียนในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 การดำเนินงานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมชื่นชมผลงาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และพัฒนางานอื่น ๆ ได้ดีขึ้น

1.3 สถานศึกษาขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร ควรให้ความสนใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.4 สถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล การใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้สามารถนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาองค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ได้จริง และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และชุมชน

2.3 ควรนำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อศึกษาพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน เพื่อสถานศึกษาจะได้รับการพัฒนาได้ตรงตามสภาพที่แท้จริงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

มุกดาวัณษ์ ปาสาบุตร. (2555). การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อดิพันธ์ อมาตยคง. (2552). การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม.

วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: อรุณสภา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2555). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2554. มหาสารคาม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). ยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: อรุณสภา.

พรณิ เลี้ยงบุญ. (2553). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านหนองบัวคู อำเภอนาดูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

กนก บุตรวงศ์. (2548). การศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอนางรองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3. การศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ยุทธ วงษ์บุญญา. (2548). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปริญญา ไตรพรหม. (2552). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีวงศ์ และโรงเรียนวัดลาดระโงง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยพระนครศรีอยุธยา.